

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE
DEPARTAMENTUL DE DREPT PRIVAT „TRAIAN IONAȘCU”

NOUL COD CIVIL
STUDII ȘI COMENTARII
Volumul II
Cartea a III-a și Cartea a IV-a
(art. 535-1163)

Coordonator:
Prof. univ. dr. Marilena ULIESCU

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA UNUIA
DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Noul Cod civil : studii și comentarii / Academia Română. Institutul de cercetări juridice, Departamentul de drept privat "Traian Ionașcu" ; coord.: Marilena Uliescu. - București : Universul Juridic, 2012-4 vol.

ISBN 978-973-127-864-3

Vol. 2. : Cartea a III-a și Cartea a IV-a : Art. 535-1163. - 2013. -

Bibliogr. - ISBN 978-606-673-222-2

I. Uliescu, Marilena (coord.)

347(498)

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

CUVÂNT-ÎNAINTE

Stimați cititori,

Supunem atenției dumneavoastră volumul II al lucrării *Noul Cod civil. Studii și Comentarii*, volum ce este elaborat pe structura Codului civil în vigoare, care se referă la Cartea a III-a „Despre bunuri” (art. 535-952) și Cartea a IV-a „Despre moștenire și liberalități” (art. 953-1163).

Studiile și comentariile la Cartea a III-a sunt, în principal, axate pe dreptul de proprietate cu cele două forme, proprietatea privată și proprietatea publică (dreptul de proprietate publică bucurându-se de o reglementare pozitivă și completă pentru prima dată în Codul civil), și pe celelalte drepturi reale din enumerarea legală (art. 551 C. civ.), precum și de noi instituții, cum sunt fiducia, administrarea bunurilor altuia ori proprietatea periodică.

Tot ca instituții noi în reglementarea Codului civil sunt analizate și explicate *Limitele juridice ale dreptului de proprietate* cu cele trei forme: legale, convenționale și judiciare, care înglobează și dispariția dreptului real de servitute legală – ce îmbracă haina juridică a limitărilor legale ale exercitării dreptului de proprietate, precum și noile reglementări incluse în Codul civil privind cartea funciară.

Complet modificată de noul Cod civil este și reglementarea uzucapiunii ca principal efect al posesiei, aceasta fiind doar *extratabulară* sau *tabulară*.

Cartea a IV-a „Despre moștenire și liberalități” urmează, de asemenea, structura Codului civil în vigoare cu unele sublinieri necesare pentru o tratare logică și favorabilă unei înțelegeri mai profunde.

Într-o serie de studii sunt analizate dispozițiile care alcătuiesc instituțiile reprezentative ale dreptului succesoral, de pildă, condițiile necesare pentru a moșteni (din rândul acestora o atenție aparte fiind acordată nedemnității successorale, care, în raport cu reglementarea anterioară, a suferit notabile prefaceri). Sunt, de asemenea, avute în vedere, din materia dreptului de moștenire, instituții ca: reprezentarea succesorală, testamentul (aspectele generale, dar și felurile acestui act de ultimă voință), rezerva succesorală, opțiunea succesorală (atât probleme privind actul juridic, cât și aspecte care vizează dreptul subiectiv de opțiune), moștenirea vacantă. Aceasta pentru a da doar câteva indicii privind conținutul volumului în ceea ce privește moștenirea și felurile acesteia. Nu în ultimul rând, trebuie arătat, în această ordine de idei că în tratarea subiectelor s-a ținut seama de legăturile dintre materiile dreptului civil, de pildă de relațiile dintre moștenire și drepturile reale.

Studiile și comentariile reprezintă o evaluare critică a Codului civil în vigoare menită să ușureze și să permită o interpretare corectă a noii legi civile. Studiile care au în vedere instituții importante ale Codului civil urmăresc evoluția acestora, abordează problematica folosind metoda comparativă, pe de o parte, cu reglementarea Codului civil din 1864, iar, pe de altă parte, cu alte sisteme de drept, ținând seama și de reglementările Uniunii Europene. Practica judiciară care susține eșafodajul de argumente este atât cea internă, cât și cea europeană, dar și practica judiciară din alte state.

Opiniile exprimate de autori aparțin acestora și ele pot să convingă sau să nască o discuție profitabilă pentru evoluția științei dreptului.

Contribuțiile autorilor au fost elaborate cu onestitate și cu credința că vor servi învățământului juridic, doctrinei și practicii judiciare.

Prof. univ. dr. **Marilena Uliescu**

Cartea a III-a
Despre bunuri
(art. 535-952)

TITLUL I

BUNURILE ȘI DREPTURILE REALE ÎN GENERAL

CAPITOLUL II

DREPTURILE REALE ÎN GENERAL*

(art. 551-554)

1. Drepturile reale (art. 551-554) în enumerarea noului Cod civil sunt: dreptul de proprietate și dezmembrămintele acestuia (dreptul de uzufruct, dreptul de superficie – pentru prima dată reglementat în Codul civil, dreptul de uz, dreptul de abitație, dreptul de servitute).

În continuare se regăsesc în Codul civil, denumite ca atare, drepturile reale, derivate din dreptul de proprietate publică: dreptul de administrare, dreptul de concesiune și dreptul de folosință (la care am adăuga „gratuită”).

Cea de-a zecea desemnare are în vedere drepturile reale de garanție, cunoscute până acum ca „garanții reale”.

Enumerarea drepturilor reale din art. 551 C. civ. nu este limitativă, ci *exempli gratia*, ceea ce rezultă fără îndoială din precizarea de la pct. 11 al acestui articol, care menționează că „pot fi drepturi reale și alte drepturi cărora legea le recunoaște acest caracter”.

* Autor:

Prof. univ. dr. **Marilena Uliescu** – Cercetător științific emerit, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

Credem, de asemenea, că se poate remarca și faptul că primul drept real menționat, de altfel corect, este dreptul de proprietate – care are, desigur, în vedere atât dreptul de proprietate privată, cât și dreptul de proprietate publică, ceea ce este în conformitate cu art. 136 din Constituția României și precizat de art. 552.

2. *Proprietatea privată* nu este definită în cadrul delimitării acesteia de dreptul de proprietate publică, ea este determinată prin ceea ce poate constitui obiectul său, diferit de proprietatea publică.

Astfel, sunt desemnate ca fiind proprietate privată bunurile de interes sau de uz privat aparținând persoanelor fizice, persoanelor juridice de drept privat sau de drept public, inclusiv bunurile care alcătuiesc domeniul privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale.

Așadar, titulari ai dreptului de proprietate privată sunt și statul și unitățile administrativ-teritoriale, asupra bunurilor din domeniile private ale acestora.

În aceeași ordine de idei, ca bunuri ce fac obiectul dreptului de proprietate privată sunt desemnate, la alin. (2) al aceluiași articol, și moștenirile vacante (constatate prin certificat de vacanță succesorală) care intră în domeniul privat al comunei, orașului sau municipiului, după caz, fără înscriere în cartea funciară. Tot astfel, imobilele cu privire la care s-a renunțat la dreptul de proprietate conform art. 562 alin. (2) C. civ. se dobândesc fără înscriere în cartea funciară și intră în domeniul privat al respectivelor unități ale administrației publice locale prin hotărârea Consiliului local al acestora.

Această reglementare privind moștenirile vacante reprezintă o noutate față de reglementarea din Codul civil de la 1864 – care avea o soluție unică pentru moștenirile vacante, și anume, acestea se cuveneau statului.

Alineatul (3) al aceluiași articol menține reglementarea din Codul civil de la 1864 numai cu privire la moștenirile vacante și imobilele abandonate despre care se face vorbire la alin. (2), aflate în străinătate și care se cuvin statului român [art. 553 alin. (3)].

Credem că soluția adoptată de C. civ. este rațională cât privește moștenirile vacante și imobilele abandonate în condițiile legii, de a reveni unităților administrației publice locale în raza cărora acestea sunt situate.

Articolul analizat (art. 553), care determină proprietatea privată după categoria de bunuri care fac obiectul acesteia, la ultimul alineat, (4), stabilește regimul juridic al acestor bunuri, în sensul că, indiferent de titular (inclusiv statul), ele sunt și rămân în circuitul civil, dacă prin lege nu se dispune altfel. Așadar, ele pot fi înstrăinate, pot face obiectul unei urmăriri silite și pot fi dobândite prin orice mod prevăzut de lege.

3. *Proprietatea publică*, cea de-a doua formă de proprietate, este de asemenea determinată după categoria de bunuri care fac obiectul acesteia, și anume bunurile statului și ale unităților administrativ-teritoriale, care, prin natura lor sau prin declarația legii, sunt *de uz sau de interes public*, dar numai dacă au fost legal dobândite (art. 554 C. civ.).

Următorul alineat face precizarea că dispozițiile aplicabile dreptului de proprietate privată se aplică, de asemenea, și dreptului de proprietate publică, dacă prin lege nu se prevede altfel și numai în măsura în care sunt compatibile cu regimul juridic al acesteia.

Această precizare, credem, este menită să sublinieze, în conformitate cu dispozițiile constituționale, că ambele forme de proprietate sunt egale și se bucură de aceleași garanții și ocrotire.

CAPITOLUL I

DESPRE BUNURI ÎN GENERAL*

(art. 535-554)

Cartea a III-a din noul Cod civil este intitulată „Despre bunuri”, iar Titlul I, denumit „Bunurile și drepturile reale în general”, cuprinde articolele 535-554.

I. Despre distincția bunurilor

În lipsa unei definiții a bunurilor din Codul civil român de la 1864, a revenit doctrinei sarcina de a stabili o asemenea noțiune.

Astfel, bunul a fost definit ca o valoare economică utilă pentru satisfacerea nevoilor materiale ori spirituale ale omului, susceptibilă de apropiere sub forma dreptului patrimonial¹, și pentru a fi în prezența unui bun, în înțelesul dreptului civil, este necesar ca valoarea economică să fie aptă să satisfacă o trebuință de ordin patrimonial și să fie susceptibilă de însușire sub forma drepturilor patrimoniale. În sens strict, denumirea de bun se încadrează în definiția prezentată, iar în sens larg, s-a precizat că prin bun înțelegem nu numai lucrul, ci și dreptul patrimonial care

* Autor

Conf. univ. dr. **Cristian Jora** – Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

¹ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a V-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae, P. Trușcă, Ed. Șansa, București, 1998, pp. 98-99; P. Trușcă, *Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2005, pp. 80-81.